

**УНУТРАШЊИ ПРАВИЛНИК КЊ. ВЕЛИКОГ СУДА,
1906.**

* * *

**UNUTRAŠNJI PRAVILNIK KNJ. VELIKOG SUDA
1906.**

347.9(060.13)

ИСТАРСТВО ПРАВДЕ

УНУТРАШЊИ ПРАВИЛНИК

(Са спроводним актом)

КЊ. ВЕЛИКОГ СУДА

34
114

129

31

4

56

Ц Е Т И Њ Е,

К. ЦР. ДРЖАВНА ИТАМПАРИЈА

1906.

Уведено у нови инвентар бр. 1983

1 јануара 1942 год.

Београд

Књ. Великом Суду Цетиње

Потписани је на основу чл. 6. Закона о устројству судова узео у разматрање предложени нацрт правилника спроведен дописом тог Великог Суда од 23. овог мјесеца број 88—1—1903—3., какав се издваја из приложеног текста и односних измјена.

Потписани нашао се међутим побуђен не одобрити поменути предложени текст правилника у свим његовим наређењима, ма да му је пријатна дужност изрећи Великом Суду признање за вјешту и цјелисходну општу редакцију његову.

Спроводећи, дакле, правилник какав је овим Министарством одобрен, потписани полаже особиту важност на то, да изнесе пред Велики Суд побуде, које су га руководиле при новој и друкчијој редакцији чл. 11. приложеног правилника. Те су побуде сљедеће:

Истина, наш је Велики Суд бројем мален. Али не састоји се важност неког суда у његовој нумеричној снази, него

33438

у ауторитету, који је стекао душевним примјењивањем Закона. Исто тако, судске инстанције немају се просуђивати по цифрама њихових чланова, него само по тој околности, што су оне више према нижим; што су састављене од других судија, који нијесу имали дијела у првом суђењу; најзад што су састављене од врло спремних фактора и врло способних за поновно критично претресање спорног предмета. Ма која пак судска инстанција, а нарочито највиша у држави, има прво и прво пазити на раздиобу радње, па ни релативна малобројност суда, а у нашем случају највишег у земљи, не може и не смије учинити томе правилу изузетак. Без раздиобе радње нема напретка ни у врло напреднијем земљама, а још мање у нашој несређеној Држави, у којој се постепено има уводити ред у свим гранама државног живота, на основу тачне и методичне раздиобе радње, вршећи свак највећом интензивношћу себи повјерену дужност. Потписани је, дакле, мишљења био и јест, да се само на тај начин у нашем Великом Суду може постићи највиша сума успјеха. С друге стране је пак Вели-

ки Суд увијек нераздвојна колективност пред спољним свијетом и нарочито пред странкама, ма како била унутра раздијељена његова радња. Нема, дакле мјеста страховању, да би пред народом та колективна сила изгубила од своје снаге и свога престижа установљавањем одјељења за вршење судских функција, тим више што ће се чланови Великог Суда мијењати у суђењу по сталном реду, па тако ће бити боље и ујемчена имперсоналност највише наше инстанције.

Потписани није пак могао одобрити да се број сената грађанског и кривичног остави случају. Одређењем неког минимума за један и други увела би се несталност и неједнакост у суђењу, отежавање у отправљању текућих послова.

Остранивши, дакле, а priori овакав састав као најнеподеснији, јер најнеопредјеленији, а опет узевши у призрење „да рјешавањем“ ствари, ма које природе, у пленарној сједници, значило би просто оспоравати а врло често и онемогућити дјејствовање Великог Суда, поједине чланове неспособним учинити за рјешавање својих реферата и за постепено усавршивање у правној струци,

потписани се ријешо за редакцију садржану у приложеном правилнику. Њом је удовољено свим условима за брзо и промишљено вршење високих функција препорођеног Црногорског Великог Суда, њом је уведена сталност у промјени, јер се даномице на врховне судске функције позивљу чланови по извјесном измјеничном реду, а опет за сваку врсту послова утврђен је број судија, који се не смије мијењати у самом интересу јединствености и сталности касације.

Примјетити је најзад, да се разлика у броју чланова за грађанске и за кривичне послове оснива на најмодернијој концепцији, да у случају једнакости гласова у кривичним стварима има превладати мишљење окривљенику повољније.

Са поменутом измјеном, усвојивши остала наређења како су примљена и утврђена од Великог Суда, Вршилац дужности Министра Правде, спроводи Књ. Великом Суду одобрени унутарњи његов правилник, који ће у што краћем року бити и штампан о државном трошку.

Правилник има ступити на снагу 1. фебруара ове год. и потписани се нада, да ће он знатно допринијети брзом и успјешном раду наше касације, на чију сарадњу у реорганизацији црногорског правосуђа он безусловно рачуна.

Цетиње, 27. јануара 1903.

Број 333.

Вршилац дужности Министра Правде

Др. Л. гр. Војновић.

УНУТРАШЊИ ПРАВИЛНИК

Књ. Великог Суда.

Састављен и гласован у сједници од 20. јануара 1903. г. у смислу чл. 6. Закона о устројству судова у Књажевини Црној Гори.

Чл. 1.

Састав Великог Суда Књажевине Црне Горе установљен је чл. 6. Закона о устројству судова, а његова надлежност чл. 11. Закона о грађанској и чл. 7. Закона о кривичној судској надлежности.

Чл. 2.

Великим Судом управља у отсуству Предсједника најстарији члан.

Чл. 3.

Свако шест мјесеца Предсједник именује једног секретара за шефа секретаријата.

Чл. 4.

Предсједник прима заклетву приставног персонала при наступању службе.

Предсједник узимље у службу и отпушта по својој увиђавности дневни-
даре *) и слуге Великог Суда. Он их
уводи у дужност и прима записнички
свечано обећање да ће душевно и ревно
извршавати наредбе претпостављених му
а нарочито чувати службену тајну.

Чл. 5.

Предсједник решава сам просто ад-
министративне послове.

Чл. 6.

Предсједник раздаје послове члано-
вима на разматрање и реферисање и па-
зи да се редовно решавају.

Чл. 7.

Предсједник или његов замјеник од-
ређује вријеме сједница и председава им.
Он подноси Министарству Правде из-
вјешће о раду и стању судских посала.

Чл. 8.

Предсједник ће, гдје буде потребно,
постављати питања, која се имају рије-

*) Установљено је, да дијурнисте одређује Министарство
Правде. М. II.

шити у предмету и сваки је члан ду-
жан да на питање даде своје мишљење
и свој глас.

Чл. 9.

При јавним расправама Предсједник
одржава у суду ред према наређењима,
која се односе на Предсједника јавних
расправа у закону о судском парничном
поступку и у закону о кривичном по-
ступку.

Чл. 10.

Сваки преступ потчињеног му пер-
сонала има Предсједник саопштити за
три дана непосредно Министру Правде.

У осталом вриједе наређења чл. 28.
закона о чиновницима грађанског реда.

Чл. 11.

Велики Суд решава:

I. у пленарној сједници од 5 чла-
нова кад се има савјетовати:

а). како се има разумјети какав про-
пис закона, о коме би се примјетило, да
се у другим одјељењима у сличним
случајевима неједнако разумије;

б). кад Министар Правде заште ми-
шљење Великог Суда о каквом пропису

закона, или кад сам Велики Суд нађе да се допуни или створи какав закон;

в). у случају предвиђеном у чл. 29. закона о грађанској судској надлежности;

г). у случају предвиђеном у чл. 14. и 15. закона о кривичној судској надлежности.

II. у сједницама од три члана, уобрајајући Предсједника, кад се ради о парничним и ванпарничним пословима грађанске природе.

III. у сједницама од четири члана, уобрајајући Предсједника, кад се ради о пословима кривичним.

На сједнице о којима је ријеч у ставу II. и III. овога чланка Предсједник је дужан позивати чланове по сталном, измјеничном реду који ће он претходно изградити и у нарочитом списку у дворници вијећања објавити.

Пленарнијем сједницама (став. I. овога чл.) може, по увиђавности Предсједниковој, присуствовати савјетујућим гласом и лични Предсједников референат, којег именује Министар Правде одобрењем Књаза Господара.

Чл. 12.

Велики суд решава апсолутном већином гласова, које Предсједник прикупља почињући од најмлађег судије.

Предсједник гласа пошљедњи.

Ако су при гласовању у кривичним стварима гласови једнако подијељени, одлучује она страна, која је повољнија окривљенику.

Ово наређење остаје на снази до увођења кривичног поступка.

Овим наређењем чини се изузетак чл. 2. мин. наредбе од 8.—12.—1899. г. број 474. у колико се односи на решавања у кривичним пословима.

Чл. 13.

Кад при претресању каквога предмета настане потреба да се ријешу какво претходно питање, н. пр. да ли је исцрпљена грађанска парница или потпуно кривично исљеђење или које слично питање, и онај судија, те је у претходном питању остао у мањини, дужан је да даде свој глас и у главном питању.

Чл. 14.

О састављању записника о вијећању и гласању вриједе наређења чл. 3. и 4.

Министарске Наредбе од 8.—12.—1899.
год. број 474.

Чл. 15.

О потписивању аката Великог Суда
вриједе наређења садржана у наредби
Министарсва Правде од 8.—12.—1899.
год. број 473.

Чл. 16.

Сва рјешења у грађанским или кри-
вичним парницама састављаће се писме-
но и спроводиће се парничарима преко
надлежног обласног суда. Са овима ујед-
но повраћати ће се и сви односни спи-
си сем оних који спадају у архив Вели-
ког Суда.

Овај се унутрашњи правилник Књ.
Великог Суда, по извршеним измјена-
ма, одобрава у смислу чл. 6. Закона о
устројству судова.

Цетиње, 27. јануара 1903.

Број 333.

Вршилац дужности Министра Правде

Др. Л. гр. Војновић.

НАРЕДБЕ

КЊ. МИНИСТАРСТВА ПРАВДЕ

ОД 8 ДЕЦЕМБРА 1899

о потписивању судских списа у
више-чланим судовима

и

о вијећању у више-чланим судовима
прије изрицања грађанских
и кривичних пресуда.

Н А Р Е Д Б А

Књ. Министарства Правде

О

потписивању судскијех списа
у више-чланим судовима.

~~~~~

Прегледајући акта Великог Суда и осталијех Окружнијех Судова по земљи, ово је Министарство опазило, да се судски акти никада, или дајбуди врло ријетко потписују од чиновника, којима је повјерена управа судства, као и само суђење у Књажевини. Не само да дописи судова управљени на Министар. Правде или на друге судове нијесу потписани ни од судскијех чиновника, па, гдје се указује потреба, — ни од канцеларијскога особља, него се и најважнија акта у имовинско-породичном (грађанском) и кривичном поступку у највећем броју случајева никако и не потписују. На тим се актима примјећује само печат судски и при крају на просто ријечи: „Велики Суд“ или „Окружни Суд.“

Ово је Министарство ријешило, да се тој крупној неправилности једанпут за вазда учини крај. И доиста свакоме судскоме чиновнику мора бити јасно како непотписивање судских списа — ма које врсте они били — доноси рђавих, а може често донијети и кобнијех пошљедица у суђењу. Потписани ће примјера ради напоменути двије најглавније:

1. Непотписивање судских списа може дати повода великим злоупотребама; потпис надлежнога чиновника даје судском акту много више гаранције за његову достовјерност и аутентичност него ли ријеч: „Велики Суд“ или „Окружни Суд“, па више него и сâм печат, који у самој ствари не значи ништа, јер га и ма која особа ван суда може утиснути на судски акт;

2. Потписивање судскијех аката је природна пошљедица и видљиви знак судске и уопште чиновничке одговорности. И на овоме мјесту треба свима напоменути, да ~~ни~~ ниједан чиновник, а на по се судски — коме је повјерен узвишени задатак да рјешава спорове о најбитнијим и најсветијим људским правима, као што је властина, лична безбједност и т. д. — да ниједан велимо, чиновник не може и не смије скинути одговорност за рад, који му је повјерен.

Свакако ко има велику власт, тај прима и велику одговорност пред Богом, владоцем и отаџбином а коме је мања власт дата, на томе је и одговорност мања. Али свако у свом чину и положају мора да одговара за своја дјела. Судије су пак, као чувари закона и правде, у највишој мјери и одговорни за свако своје судско дјело. Досадашњим непотписивањем судскијех акта могли су поједини чиновници погрешно мислити да их ријеч: „Велики“ или „Окружни Суд“ рјешава сваке одговорности, као да ријеч „суд“ сама за себе представља неку другу неодговорну личност, а не право једно удружење одговорнијех судија.

На основу тих и сличних размишљања, Начелник Министарства Правде, највишим одобрењем Његова Височанства Књаза и Господара, налази за добро прописати сљедећа стална правила:

Чл. 1.

Од дана ове министарске наредбе све ће судске списе више-чланих судова, ма које врсте били, потписивати судски чиновници према правилима и реду постављеним у сљедећим чланцима.

Потпис ће се ставити испод ријечи: „Велики Суд“ или „Окружни Суд“ са

означењем мјеста, дана и године кад је спис састављен.

Чл. 2.

Предсједници, као одговорне старјешине више чланих судова, сами ће потписивати сљедећа судска акта:

1. пресуде грађанске и кривичне;
2. сва остала рјешења и наредбе у грађанским и кривичним парницама;
3. увјерења или судске потврде, које би од суда тражиле странке или судски чиновници;
4. све дописе или брзојаве на Министарство Правде као и на све остале судове у Књажевини.

Списе побројене под 1) 2) и 3) у концепту потписиваће онај судски чиновник, који је тај акт написао а предсједник ће тај концепт супотписати надавши ријеч: „видио.“

Напротив, пријепис концепта, који ће се странкама слати као матица (изворник), потписиваће сам предсједник, а супотписати га секретар или његов замјеник, који може бити и сам преписивач судскога списка.

Посебном ће се наредбом установити кад и како судије у више-чланим судовима имају да даду видљива знака својој суодговорности у изрицању грађанских и кривичних пресуда.

Чл. 3.

Један судија у више-чланим судовима и један секретар — дјеловођа — потписиваће све остале декрете и све записнике, који су пред тим судијом вођени било у грађанским, било у кривичним парницама. Примјера ради, потписиваће један судија све записнике о саслушавању свједока или оптуженога — ван јавних сједница — записник о каквом увиђају или ма којем послу за који би предсједник одредио једног судију.

Ако више судија имају да врше тај исти посао, сви ће ти судије потписати судски акт.

Чл. 4.

Све позивнице писмене или телеграфске упућене на парничаре, свједоке, вјештаке и т. д. у грађанским као и у кривичним парницама морају бити уз ознаку: „Из Књ. Великог Суда“ или „Из Књ. Окружног Суда.“ потписане од онога судије, коме је повјерен извиђај дотичне парнице.

Чл. 5.

Судски ће се печат употребљавати само на сљедећим актима:

1. на грађанским или кривичним пресудама;

2. на судским потврђењима, нарочито на потврђењима куповица према наређењима чл. 26 и 27 Оп. Им. Законика и мин. наредбе од 10. јуна 1894. бр. 5.

Чл. 6.

Сви судски акти побројани у чл. ~~11.~~ ове министарске наредбе под 1) 2) и 3) па и они назначени у чл. 3. који не би били потписани од судских чиновника, по правилима исте наредбе неће имати никакве важности и неће моћи послужити ниједној странци као доказно средство и пуноважан акт. Пресуде не потписане по наређењу чл. 2. неће се моћи никако извршити.

Чл. 7.

Предсједницима Великога Суда и осталих више-чланих судова у земљи повјерава се извршење ове министарске наредбе.

Ц е т и њ е, 8 децембра 1899 год.

Начелник
Министарства Правде
Др. Л. Војновић.

Н А Р Е Д Б А

Књ. Министарства Правде

О

вијећању у више-чланим судовима прије
изрицања грађанских и кривичних
пресуда.

На основу чл. 2. наредбе о потписивању списка у више-чланим судовима и с разлога садржаних у истој наредби, а особито због потребе да се даду веће гаранције за правично и зрело пресуђивање грађанских и кривичних пресуда, Књ. Министарство Правде, с одобрењем Њ. В. Књаза и Господара, наређује:

Чл. 1.

У више-чланим судовима прије сваке пресуде у грађанским или кривичним

парницама морају се судије скупити на тајно вијећање и гласање.

Тим тајним сједницама не смије нико присуствовати сем судија и једног секретара — дјеловође.

У противном случају пресуда неће бити пуноважна и неће се моћи извршити.

Чл. 2.

Судије изричу своје мишљење и гласају по старјешинству почевши од најмлађег. Предсједник даје свој глас последњи. За извршну пресуду грађанску или кривичну тражи се апсолутна већина гласова присутних судија. Али ако се вијећа о кривичном дјелу, које собом доноси смртну казну или доживотну робију, иште се пристанак двије трећине гласова свих присутних судија.

Чл. 3.

О расправи и гласању секретар-дјеловође мора саставити записник, који ће садржавати:

1. назначење дана, мјесеца и године као и име суда, који спор пресуђује;

2. имена присутних судија — по старјешинству — и дјеловође;

3. кратка садржина мишљења свакога појединога судије,

4. назначење: „закључено већином гласова“ или „закључено једногласно“ са садржином рјешења судскога колегија;

5. ријечи: „прочитано и потписано“ са потписима свих судија гласача и секретара.

Без таквога записника пресуда нема никакве важности и не може се извршити.

Чл. 4.

Записник, састављен по наређењу предходнога чланка, приложиће се списима дотичне парнице и чуваће се према прописима наредбе о приставној служби и не смије се никоме саопштити сем Њ. В. Господару или Његовом замјенику и Министру Правде ако устреба.

Чл. 5.

Извршење ове наредбе повјерава се предсједнику Великог Суда и свих окружних судова у земљи.

у св. 19. од 1. јануара 1904. године

Др. М. Н. В. Д. Проф. Е. Н. Д. и М. Н. В. Д. Мин. Правде

Ова ће наредба имати законску силу
све дотле, док се не уведе општи закон
о судскоме грађанскоме и кривичноме
поступку.

Цетиње, 8. Децембра 1899 г.

Начелник
Министарства Правде
Др. Л. Војновић.

~~~~~